

**Програма кандидата в президенти
Національної академії педагогічних наук України
академіка НАПН України О.М. Топузова**

**НАПН УКРАЇНИ: ВІД НАУКОВОГО СУПРОВОДУ –
ДО СТРАТЕГУВАННЯ**

Національна академія педагогічних наук України репрезентує потужний науковий потенціал у галузі педагогіки, психології та наук про освіту. Її місія полягає у напрацюванні науково-освітніх інновацій, науковому і методичному їх супроводі з метою розвитку національної освіти, а також у **прогнозуванні майбутнього освіти – формуванні стратегічних орієнтирів в освіті й вихованні громадян України та науковому забезпеченні державної освітньої політики в умовах сучасних суспільних викликів.**

Обставини війни, невизначеності (фрагментація світу, технологічна гонка, енергетичний перехід й ін.) та завдання майбутнього повоєнного розвитку України зумовлюють особливе значення і функції сучасної освіти, а отже й освітніх наук у забезпеченні стабільного функціонування і розвитку української держави.

Вбачаю стратегічну мету НАПН України у **стратегуванні майбутнього України за посередництва української освіти та наук про освіту, інтеграції у європейський і світовий дослідницький простір з метою виведення України до кола економічно розвинених держав із суб'єктною позицією в науці, політиці, технологіях.**

Діяльність на посаді Президента НАПН України будуватиму на чотирьох принципах: *компетентність, наступність, відкритість, проривний результат.*

Компетентність – професіоналізм, доброчесність, взаємоповага.

Наступність – збереження кращих здобутків як фундаменту майбутніх неминучих трансформацій

Відкритість – готовність до нового досвіду, ідей та розвитку, налаштованість на діалог, повага у спілкуванні із колегами, освітянською і науковою спільнотами, соціумом, державою, міжнародними партнерами.

Проривний результат – оцінювання діяльності науковців за реальним впливом на якість української освіти, а не лише за кількістю досліджень і підготовлених документів.

СІМ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ

1. НАПН – НАУКОВИЙ ЦЕНТР СТРАТЕГУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Академія має посилити свою роль у формуванні державної освітньої політики, перейти від реагування на проблеми до їх філософського осмислення й напрацювання стратегій їх уникнення/попередження.

НАПН має системно готувати науково обґрунтовані пропозиції для органів державної влади, здійснювати незалежний моніторинг освітніх реформ та оцінювати їх результати.

Пропоную розробити на державному рівні системний **форсайтний проєкт «Освіта України – 2035»**, який окреслить ключові тенденції і ризики сучасного суспільного розвитку, потреби держави у людському капіталі, вектори розвитку освіти, що зумовляють розвиток науково-педагогічної діяльності колективу НАПН України в потрібних напрямках.

Збір даних і вивчення трендів -

Експертна оцінка тенденцій -

Спільне обговорення й створення образу майбутнього -

Розроблення плану досягнення мети -

Державна політика

І в цьому проєкті НАПН України може виступити організатором, співтворцем, а особливо – співвиконавцем **відновлення і розвитку людського капіталу України**.

2. ОСВІТА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Стійкість українського суспільства й розвиток соціуму в повоєнних умовах багато в чому залежить від освіти.

Пріоритетними для НАПН України мають стати такі напрями:

- резильєнтність дітей і молоді,
- психологічна підтримка учасників освітнього процесу в екстремальних умовах,

- подолання освітніх втрат,
- реінтеграція ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та громадян, які повертаються в Україну через освіту,
- національно-патріотичне та громадянське виховання, формування української національно-культурної ідентичності.

3. ПЕДАГОГІКА ЦИФРОВОЇ ДОБИ І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Започаткувати міждисциплінарну програму **«Штучний інтелект і майбутнє освіти»**, в якій дати науково обґрунтовані відповіді на такі питання:

- цифрова компетентність / способи використання інструментів ШІ в освіті (методи й методики з цим пов'язані),
- позиція вчителя і викладача (академічна доброчесність, особистісно-орієнтоване навчання),
- психологічний вплив цифрових технологій на дітей і молодь / ментальне здоров'я,
- технології дистанційного та змішаного навчання / сучасні цифрові освітні середовища.

4. ЯКІСТЬ ОСВІТИ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ВИСОКОГО ГАТУНКУ

У центрі уваги Академії має залишатися якість освіти впродовж життя як умова формування людського капіталу і якості життя громадян України.

Наукового супроводу потребує весь освітній маршрут впродовж життя:

**ранній розвиток і дошкільна освіта -
загальна середня та позашкільна освіта -
професійна і фахова передвища освіта -
вища освіта -
освіта дорослих**

Особливої уваги потребують якість природничо-математичної освіти, гуманітарної освіти, професійний розвиток учителя, академічна свобода педагогів, інклюзивна освіта та створення ефективної системи освіти дорослих.

Академія має здійснювати об'єктивний науковий моніторинг якості освіти та пропонувати державі науково обґрунтовані моделі модернізації мережі закладів освіти з урахуванням демографічних змін, регіональної місії, якості та конкурентоспроможності.

5. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ТА МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

Стратегічним завданням є повноцінна інтеграція НАПН України до **Європейського дослідницького простору** та світового простору Education Sciences.

Маємо перейти від міжнародних контактів до системної участі в міжнародних дослідницьких консорціумах, програмах Horizon Europe, Erasmus+, COST та інших європейських ініціативах.

Необхідно розвивати спільні дослідження, академічну мобільність, міжнародні наукові мережі, англомовні видання та партнерства з провідними зарубіжними університетами й дослідницькими центрами.

Українські науки про освіту мають не лише запозичувати кращий світовий досвід, а й **пропонувати світові власні напрацювання та унікальний досвід освіти в умовах війни і суспільної стійкості.**

6. СУЧАСНА ВІДКРИТА І ФІНАНСОВО СПРОМОЖНА АКАДЕМІЯ

Необхідно продовжити модернізацію структури НАПН, виходячи з необхідності концентрації ресурсів навколо сильних і перспективних дослідницьких напрямів.

Маємо розвивати міжінституційні дослідницькі програми, спільну цифрову та інформаційну інфраструктуру, принципи Open Science, відкриті репозиторії та сучасну систему управління дослідницькими даними.

Диверсифікація фінансування Академії як одне з найважливіших завдань:

державне фінансування + конкурсні наукові проєкти + міжнародні гранти + договірні дослідження + експертно-аналітична діяльність + партнерські проєкти.

Окремим напрямом стане професійна підтримка Інститутів і науковців Академії у підготовці національних та міжнародних грантових проєктів.

7. ФАХІВЕЦЬ АКАДЕМІЇ: НАУКОВІ ШКОЛИ ТА НОВЕ ПОКОЛІННЯ ВЧЕНИХ

Найбільша цінність НАПН України – її фахівці.

Потрібно зберегти наступність у наукових школах і створити реальні перспективи академічної кар'єри для молодого покоління дослідників.

Пропоную сформувати комплексну програму **«Молодий учений НАПН»**, що передбачатиме стартову грантову підтримку, наставництво, міжнародну мобільність, залучення молодих учених до міжнародних проєктів та підтримку їхніх власних дослідницьких ініціатив.

Необхідно послідовно відстоювати гідну оплату праці науковців, належні соціальні умови та суспільний престиж професії вченого.

МОЄ БАЧЕННЯ НАПН УКРАЇНИ ЗА П'ЯТЬ РОКІВ

Результатом реалізації представленої програми мають стати такі зміни у статусі та змісті діяльності НАПН України:

- **НАПН України є головним національним центром стратегування, розвитку освіти та наук про освіту;**
- **має реальний і вимірюваний вплив на формування державної освітньої політики;**
- **є повноцінним учасником Європейського дослідницького простору;**
- **посідає лідерські позиції у дослідженнях стосовно застосування штучного інтелекту в царині освіти, педагогіки цифрової доби;**
- **забезпечує науковий фундамент відновлення людського капіталу України в освіті;**
- **має диверсифіковану ресурсну базу та сучасну дослідницьку інфраструктуру;**
- **цінує напрацювання провідних фахівців науково-освітньої галузі і створює перспективу професійного розвитку для нового покоління українських учених.**

Не буває простих рішень складних проблем, але проблеми, що потребують розв'язання, його отримують. Бачу своє завдання так: зберегти найкраще, що створено поколіннями вчених НАПН України, і разом із колегами розпочати новий етап її розвитку.

Наступність – щоб не втратити здобуте.

Компетентність – щоб ухвалювати правильні рішення.

**Відкритість – аби розвивати суспільство у напрямі прогресу.
Проривний результат – з метою випереджального
становлення нової України.**